

የሰ/መ/ቁ. 18576

26/09/2000 ዓ.ም.

ዳኞች፡- አብዱልቃድር መሐመድ

አሰግድ ጋሻው

ታፈሰ ይርጋ

መድሕን ኪርስ

አልማው ወሌ

አመልካች፡- ወ/ሮ ደስታ መኮንን - ጠበቃ መሰለ ገ/ጊዮርጊስ

ተጠሪ፡- ወ/ት መሰሉ ጌታሁን - ቀረቡ።

መዝገቡን መርምረን ቀጥሎ የተመለከተውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

ይህ ጉዳይ የተጀመረው በፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤት ሲሆን ተጠሪና ሌሎች 2 ሰዎች ለፍ/ቤቱ ባቀረቡት የፍርድ አፈፃፀም አቤቱታ የፍርድ ባለዕዳ /የአሁን አመልካች/ የአውራሻችንን ንብረት እንድታካፍለን ክስ አቅርበን ፍ/ቤቱ የውርስ አጣሪ ሾሞልን ውርሱ ተጣርቶ ሪፖርቱ ለፍ/ቤቱ የቀረበ ቢሆንም በሪፖርቱ መሠረት ንብረቱን በስምምነት ለመካፈል ያልቻልን ስለሆነ መኖሪያ ቤቱንና የንግድ ቤቶቹን በፍ/ቤቱ በኩል እንድንካፈል ይወሰንልን በማለት ጠይቀዋል።

የፍርድ ባለዕዳ /አመልካች/ ቀርበውም በሰጡት መልስ የውርስ አጣሪ ሪፖርት ማለት የፍ/ቤቱ ውሳኔ አይደለም። የፍ/ቤቱ ውሳኔ ካልሆነ ደግሞ አፈጻጸም ሊጠየቅበት ስለማይችል አቤቱታው ከሥነ ሥርዓት ውጭ ስለቀረበ ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት ተከራክረዋል።

የፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤትም ጉዳዩን መርምሮ ቀደም ሲል የውርስ አጣሪ እንዲቋቋም በታዘዘው መሠረት አጣሪው ሥራውን በሕገ መሠረት ሠርቶ አጠናቋል። ከዚህ በኋላ የሚቀረው ነገር የውርስ አጣሪው በሰራው መሠረት ሀብቱን ማከፋፈል ነው። የንብረት ክፍፍሉን በተመለከተ

በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1060 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መሠረት በወራሾች ስምምነት ወይም ይህ ካልተቻለ አንደኛው ወገን በሚያቀርበው ጥያቄ መሠረት በፍ/ቤት ሊፈጸም ስለሚችል የፍርድ ባለዕዳ ክርክር ተቀባይነት የለውም ብሎ የውርስ ንብረቱ በፍርድ አፈፃፀም መምሪያ በኩል በሐራጅ ተሸጦ ግራ ቀኙ ድርሻቸውን በሪፖርቱ መሠረት እንዲከፋፈሉ በማለት ውሳኔ ሠጥቷል።

የፍርድ ባለዕዳ የሆኑት በዚህ ውሳኔ ቅሬታ አድርገው የይግባኝ ቅሬታቸውን ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርበው ፍ/ቤቱም በበኩሉ ግራ ቀኙን አከራክሮ ውርስ አጣሪ ተቋቁሞ የውርስ ንብረት ከተጣራ በኋላ አጣሪው በሚያቀርበው ሪፖርት መሠረት ንብረቱን መከፋፈል ካልተቻለ ክስ አቅርቦ ከማስወሰን በስተቀር የአጣሪው ሪፖርት ፍርድ ወይም ውሳኔ ባለመሆኑ በቀጥታ ለአፈፃፀም የሚቀርብ አይደለም ስለሆነም በዚህ መልኩ የቀረበውን ሪፖርት የሥር ፍ/ቤት ተቀብሎ እንዲፈጸም በማለት የሰጠው ውሳኔ በአግባቡ አይደለም በማለት ሽሯል።

የአሁን ተጠሪም በዚህ የከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔ ቅሬታ አድርገው የይግባኝ ቅሬታቸውን ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት አቅርበዋል። ጠቅላይ ፍ/ቤቱም በበኩሉ ግራ ቀኙን አከራክሮ በግራ ቀኙ መካከል የነበረው የውርስ ክርክር በፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤት ውርስ አጣሪ ተቋቁሞ የአጣሪው ሪፖርት ለፍ/ቤት ቀርቦ ፍ/ቤቱም ሪፖርቱን ተቀብሎ መዝገቡን የዘጋ ሲሆን መ/ሰጭ የአሁን አመልካች የሪፖርቱን ትክክለኛነት የማይቀበሉ ቢሆን መከራከር የነበረባቸው ፍ/ቤቱ ሪፖርቱን ተቀብሎ መዝገቡን ከመዘጋቱ በፊት ነበር። በጊዜውና በአግባቡ ሪፖርቱ ላይ ተቃውሞ ካልቀረበ ደግሞ ሪፖርቱን ግራ ቀኙ እንደተቀበሉት ስለሚጠቁጠርና ክፍፍልም የማይደረግበት ምክንያት የለም ብሎ የከፍተኛ ፍ/ቤትን ውሳኔ በመሻር የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤትን ውሳኔ አጽንቷል።

የሰበር አቤቱታውም የቀረበው ይህንኑ ለማስለወጥ ሲሆን ይህም ችሎት አቤቱታውን መርምሮ የውርስ አጣሪው ሪፖርት በመ/ቁ. 428

በመመዘገቡ ብቻ ለአፈፃፀም መነሻ ሊሆን ይችላል ተብሎ መወሰኑ ለሰበር ቀርቦ ሊጣራ የሚገባው መሆኑን በማመኑ ተጠሪን በመጥራት ግራ ቀኙን አክራክሯል።

በአጠቃላይ የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን ምላሽ ማግኘት የሚገባው የጉዳዩ ጭብጥ በውርስ አጣሪ ሪፖርት ላይ ተመስርቶ የፍርድ አፈፃፀም ማመልከቻ ማቅረብ ይቻላል? የሚለው በመሆኑ ከዚህ ጭብጥ አኳያ የሰበር አቤቱታው እንደሚከተለው ተመርምሯል።

በቅድሚያም የውርስ አጣሪን ሥልጣን መመልከት ለጉዳዩ አወሳሰን ጠቃሚ በመሆኑ በዚህ መሠረት ለጉዳዩ አግባብነት ያላቸውን የሕጉን ድንጋጌዎች ተመልክተናል።

የውርስ አጣሪ ሥልጣን መብት አለኝ ባይደረግ ወይም ወራሾችን መወሰን፣ የሚች ኑዛዜ ካለ መፈለግና በዚህ ኑዛዜ መሠረት ተጠቃሚዎችን መወሰን፣ ውርሱን ማስተዳደር የውርሱን ተካፋይ ገንዘብ መሰብሰብና ዕዳዎችን መክፈል፣ የሚችን ንብረት ማጣራትና ማፈላለግ የኑዛዜ ስጦታዎችን መክፈል እንደሆነ ከፍ/ብ/ሕ/ቁ. 944፣ 946 እና 956 ድንጋጌዎች መገንዘብ ይቻላል።

የውርስ አጣሪው የማጣራቱን ተግባር ካከናወነ በኋላ ሪፖርቱን ለወራሾችና ለፍ/ቤት ማቅረብ እንደሚጠበቅበትም በፍ/ህ ቁጥር 960 ላይ ተመልክቷል። የውርስ ማጣራቱ ተግባር ከተጠናቀቀ በኋላም በአጣሪው ሪፖርት መሠረት ወራሾች የወራሽነት የምስክር ወረቀት /certificate of Succession/ ከፍ/ቤት ማግኘት እንደሚችሉም በቁጥር 996 ላይ ተደንግጓል።

በሕጉ ላይ የተመለከተው የውርስ አጣሪው ሥልጣን ከላይ የተዘረዘረው ሲሆን የማጣራቱ ውጤትም እያንዳንዱ ወራሽ ከውርሱ የሚደርሰው ድርሻ ተለይቶ የወራሽነት የምስክር ወረቀት ማግኘት ነው።

እያንዳንዱ ወራሽ የወራሽነት የምስክር ወረቀት ካገኘና በክፍፍሉ ረገድ በወራሾች መካከል አለመግባባት ቢፈጠር የወራሽነት የምስክር ወረቀት ክስ ለማቅረብ መብት ወይም ጥቅም /Vested interest/ ከሚሰጥ በስተቀር በእራሱ ፍርድ ስላልሆነ በቀጥታ አፈፃፀም ሊጠየቅበት የሚችል አይሆንም። ምክንያቱም የውርስ ማጣራቱም ሆነ የማጣራቱ ተግባር ተፈጽሞ የወራሽነት የምስክር ወረቀት ማግኘት ዓለማዊ የእያንዳንዱን ወራሽ ድርሻውን በመለየት መብቱን ማረጋገጥ ስለሆነ በዚህ መልኩ መብት ከተረጋገጠ በኋላ በዚህ መሠረት ወራሾች ድርሻቸውን በስምምነት መከፋፈል ካልቻሉ በድርሻቸው መጠን ዳኝነት ከፍለው ይኸው መብታቸው በፍርድ እንዲረጋገጥ ዳኝነት መጠየቅ ስለሚገባቸው ነው። ነገር ግን በዚህ መልኩ ዳኝነት ሳይጠየቅ በውርስ አጣሪው ሪፖርት መሠረት እንዲፈጸም የአፈፃፀም አቤቱታ ማቅረብ ፍርድ ያላረፈበትን ነገር ለማስፈጸም እንደመጠየቅ የሚቆጠርና የሕጉን ዓላማ የሳተ ነው።

ስለሆነም የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በውርስ አጣሪው ሪፖርት ላይ ተመስርቶ የቀረበውን የአፈፃፀም አቤቱታ ተቀብሎ ማስተናገዱ ከሕጉ አኳያ አግባብ አይደለም ተብሎ በፌዴራል ከ/ፍ/ቤት መሻሩ ተገቢነት የነበረው ሆኖ ሳለ ይህም የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ውሣኔ በፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ተሸሮ የፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤት ውሣኔ እንዲጸና መደረጉ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል መ/ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 14546 በሐምሌ 2 ቀን 1996 ዓ.ም. የሰጠው ትዕዛዝ እንደዚሁም የፌ/ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 29686 ጥቅምት 8 ቀን 2000 ዓ.ም. የሰጠው ፍርድ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።